

EIROPAS REĢIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS FONDS (ERAF)

Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF) ir viens no galvenajiem ES kohēzijas politikas finanšu instrumentiem. Tā mērķis ir palīdzēt samazināt Eiropas reģionu attīstības līmeņu atšķirības un vismazāk attīstīto reģionu atpalicību. Īpaša uzmanība tajā tiek pievērsta reģioniem, kuri cieš no pastāvīgiem nelabvēlīgiem dabas vai demogrāfiskiem apstākļiem, piemēram, attālākiem mazapdzīvotiem ziemeļu reģioniem un salām, pārrobežu un kalnu reģioniem.

JURIDISKAIS PAMATS

Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 174.–178. pants.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regula (ES) Nr. 1303/2013, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regula (ES) Nr. 1301/2013 par Eiropas Reģionālās attīstības fondu un īpašiem noteikumiem attiecībā uz mērķi “Investīcijas izaugsmei un nodarbinātībai” un ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 1080/2006.

MĒRĶI

LESD 176. pants nosaka, ka Eiropas Reģionālās attīstības fonds ir paredzēts, lai palīdzētu izlīdzināt ES reģionu galvenās attīstības līmeņu atšķirības. Fonds to var panākt, nodrošinot atbalstu:

- mazāk attīstīto reģionu attīstīšanai un strukturālai pielāgošanai;
- to rūpniecības rajonu pārkārtošanai, kuros notiek lejupslīde.

ERAF 2014.–2020. gada laikposmam ir divi galvenie mērķi:

- ieguldījums izaugsmei un nodarbinātībai, kas stiprinātu darba tirgu un reģionālo ekonomiku;
- Eiropas teritoriālā sadarbība, kas stiprinātu pārrobežu, starptautisko un starpreģionālo sadarbību Eiropas Savienībā.

Pirmajam mērķim paredzētie resursi tiks piešķirti trim dažādām reģionu grupām:

- vairāk attīstītiem reģioniem, kuru IKP uz vienu iedzīvotāju pārsniedz 90 % no ES vidējā rādītāja;
- pārejas reģioniem, kuru IKP ir robežās no 75 % līdz 90 % no ES vidējā rādītāja;
- mazāk attīstītiem reģioniem, kuru IKP uz vienu iedzīvotāju ir mazāks nekā 75 % no ES vidējā rādītāja.

ERAF arī atbalsta pilsētu ilgtspējīgu attīstību. Vismaz 5 % no katrai dalībvalstij paredzētās ERAF paketes ir jāpiešķir integrētai rīcībai saistībā ar pilsētu ilgtspējīgu attīstību, lai risinātu pilsētu teritoriju ekonomiskās, vides, klimata, demogrāfiskās un sociālās problēmas.

Sīkāka informācija par ERAF līdzekļu piešķiršanu un turpmāko izmantošanu ir noteikta partnerības nolīgumos. Tie ir stratēģiski dokumenti, kurus izstrādājusi katra dalībvalsts, piedaloties reģionālajiem un sociālajiem partneriem.

TEMATISKĀ KONCENTRĀCIJA

Nemot vērā to, ka ERAF sniedz ieguldījumu stratēģijā “Eiropa 2020” gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei, tam ir jākoncentrējas uz šajā stratēģijā noteiktajām prioritātēm. Galvenās prioritātes:

- a. pētniecība un inovācija;
- b. informācijas un komunikācijas tehnoloģijas (IKT);
- c. mazie un vidējie uzņēmumi (MVU);
- d. mazoglekļa ekonomikas veicināšana.

Attiecīgo prioritāšu atbalsta pakāpe būs atšķirīga atkarībā no atbalstāmās reģionu grupas. Noteikts, ka vairāk attīstītiem reģioniem ir jāpiešķir vismaz 80 % no tiem atvēlētajiem ERAF resursiem vismaz divām no šīm prioritātēm un vismaz 20 % mazoglekļa ekonomikai. Pārejas reģioniem ir jāpiešķir vismaz 60 % no tiem atvēlētajiem ERAF resursiem vismaz divām no šīm prioritātēm un vismaz 15 % mazoglekļa ekonomikai. Mazāk attīstītajiem reģioniem ir jāpiešķir vismaz 50 % no tiem atvēlētajiem ERAF resursiem vismaz divām no šīm prioritātēm un vismaz 12 % mazoglekļa ekonomikai.

BUDŽETS UN FINANŠU NOTEIKUMI

2014.–2020. gada plānošanas periodā ES kohēzijas politikai tērēs vairāk nekā 350 miljardus EUR. Tas atbilst 32,5 % no visa ES budžeta. Eiropas Reģionālās attīstības fondam ir piešķirti aptuveni 199 miljardi EUR. Šajā summā ietilpst 10,2 miljardi EUR Eiropas teritoriālajai sadarbībai (ETS) un 1,5 miljardi EUR kā īpašs piešķirums tālākajiem un mazapdzīvotajiem reģioniem.

Nepieciešamo līdzfinansējuma apjomu ERAF finansētajiem projektiem nosaka pēc attiecīgo reģionu attīstības pakāpes. Mazāk attīstītu reģionu (un attālāko reģionu) projektu izmaksas ERAF var finansēt līdz 85 % apmērā. Pārējās reģionu projektu izmaksas var finansēt līdz 60 %, savukārt vairāk attīstīto reģionu projektus – līdz 50 %.

PRIEKŠLIKUMS ES KOHĒZIJAS POLITIKAI PĒC 2020. GADA

2018. gada maijā Eiropas Komisija nāca klajā ar priekšlikumu regulām, ar kurām tiek noteikta ES kohēzijas politika pēc 2020. gada. To vidū ir:

- regula par Eiropas Reģionālās attīstības fondu un Kohēzijas fondu; un
- regula par īpašiem noteikumiem attiecībā uz Eiropas teritoriālās sadarbības mērķi (*Interreg*).

Šajos priekšlikumos tiek saglabāti divi pašreizējie ERAF mērķi: “Investīcijas nodarbinātībai un izaugsmei” un “Eiropas teritoriālā sadarbība”.

Tajos ir saglabāta arī tematiskā koncentrācija, nosakot galvenās prioritātes: atbalsts inovācijai, digitālajai ekonomikai un MVU, izmantojot pārdomātu specializācijas stratēģiju (PM Nr. 1); un zaļāka, mazoglekļa un aprites ekonomika (PM Nr. 2). Komisija ir ierosinājusi ar ERAF neatbalstīto darbību sarakstu, kurā cita starpā ietilpst tiešs atbalsts lielajiem uzņēmumiem, lidostu infrastruktūra (izņemot tālākajos reģionos) un dažas atkritumu apsaimniekošanas darbības (piemēram, atkritumu poligoni).

Komisijas priekšlikumā ir paredzēts, ka 2021.–2027. gada plānošanas periodā ERAF tiks piešķirti apmēram 200,6 miljardi EUR (to skaitā 8,4 miljardi EUR Eiropas teritoriālajai sadarbībai un 1,5 miljardi EUR kā īpašs piešķīrums tālākajiem reģioniem).

Šīs regulas pieņem parastajā likumdošanas procedūrā, kurā Eiropas Parlamentam ir tādas pašas tiesības kā Padomei. Tas nozīmē, ka līdz 2020. gada beigām abām iestādēm būs jāpanāk vienprātība par turpmākajiem ERAF noteikumiem.

Eiropas Parlaments 2019. gada martā pieņēma nostāju pirmajā lasījumā par Komisijas priekšlikumiem.

EIROPAS PARLAMENTA LOMA

Jaunu tiesību aktu sagatavošanas procesā, kas attiecas uz strukturālajiem un investīciju fondiem, Eiropas Parlamentam ir tādas pašas tiesības kā Komisijai un Padomei. Sagatavojot ERAF regulu 2014.–2020. gadam, ievērota parastā likumdošanas procedūra, saskaņā ar kuru Parlamentam ir visas tiesības ierosināt grozījumus. Sarunu laikā par ES kohēzijas politiku 2014.–2020. gadā Parlamentam izdevās panākt lielāku elastību to noteikumu pieņemšanā, kas saistīti ar tematisko koncentrāciju un ieguldījumu prioritātēm. Turklāt tas pastiprināja ERAF atbalstu pilsētām un integrētai pilsētvides politikai.

Jacques Lecarte / Marek Kołodziejski
04/2019

